

Η ΗΓΕΡΙΑΣ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΑΝΔΡΩΝ

ΑΣΠΑΣΙΑ ΚΑΙ

ΠΕΡΙΚΛΗΣ

Η επίδοσις της Ασπασίας. Συκοφαντίες και ραδιουργίες. Η Ασπασία πρό των Δικαστῶν. Ξενεργαζέται ὁ Περικλῆς. Ἐνας ἱσπερικός λόγος. Ἡ ἀδωσίσις. Ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος. Ἡ ἐλοβελία τῶν Λακεδαιμονίων στὴν Ἀττικὴν. Ἡ τρεμερὰ πανώλης. Ἡ ἐπίδοσις ἐνακῆπτε στὰς Ἀθήνας. Ὁ ἔνατος τοῦ Περικλέους. Τὸ τέλος τῆς Ασπασίας κτλ.

III

Μετὰ τὴ φωνὴ τοῦ Ἀναξαγόρα καὶ τὸ θάνατον τοῦ Φειδίου, στόχος τῶν ἔχθρῶν τοῦ Περικλέους ἔγινε καὶ ἡ Ασπασία. Μὲ κάθε τρόπο, μὲ κάθε θεματὸ καὶ ἀόμιον μύθον, ἄρχισαν νὰ ἐπιτίθενται ἐναντίον τῆς, προσπαθόντες νὰ τὴν βγάλουν ἀπὸ τὴ μέση. Ὁ Περικλῆς τὰ ἔβλεπε ὅλ' αὐτὰ τρέμοντας, γιὰτὶ ἔξακολουθοῦσε νὰ λατρεῖν πάντοτε τὴ μεγάλη αὐτὴ γυναῖκα, στὴν ὁποία τόσα χρωστοῦσε. Ὡστόσο δὲ μετροῦσε νὰ κινή τίποτε καὶ μὲ θλίψη τοὶ συλλογίζονταν ὅτι εἶχε κάνει ἄσχημα νὰ ἐφύσῃ κοντὰ τὸν τόσο ψηλὸν τὴν Ασπασία. Θὰ ἦταν καλύτερα, γιὰ τὸ συμφέρον τῆς ἰδίας τῆς ἀγάπης τοῦ, νὰ εἶχε κινήσει τὰ πάντα καὶ προπάντων τὴ μεγάλη ἐπιδόσιν τοῦ ἔξακουστοῦ ἐκείνου ὄ άντόν...

Παῦ' ὅλ' αὐτὰ θύωσ, ἂν καὶ ἀπελπισμέυος, ἂν καὶ ὀνειδισμῶν, ἔχοντας ἐπικεφαλῆς τὸν ἴδιον τὸ γυνὸν καὶ τὴ νύμφη του, ἦσαν ἐναντίον του, ἂν καὶ ἔνοιωθε ὅτι ὁ πόλεμος μὲ τὴ Σπάρτη γινόταν ἀπὸ μέρα σὲ μέρα ἀναπονεμάτος, ἐτοιμαζόταν νὰ ἀποστασιπῆ μὲ ὅλες τὶς δυνάμεις του τὴν Ἀσπασία...

Ἐνωμεταξὺ ἡ συκοφαντία ἀρχίζει εἰς βάρος τῆς... Καὶ τί δὲν ἔλεγον ἐναντίον τῆς! Δὲν ἔπαιζε ἔγκλημα καὶ κακὴ πράξις ποὺ νὰ μὴν τὴν ἀποδόσουν στὴν Ἀσπασία... Ἀυτὴ εἶχε κατασταλάσει τὸν ἠθασαῖος τῆς Ἀθῆνας, αὐτὴ ἔβλεπε τὰ δημοσία γοῖματα παρὶ καὶ τὸν Φειδίον, αὐτὴ ἐμετάλλει τὴν παντοειμένης γυναῖκες τῶν Ἀθῆνων, αὐτὴ... αὐτὴ... Τέλος τὴν κατηγοροῦσαν καὶ ἐπὶ αὐτὴν ἔθετε τοὺς θεοὺς, πράγμα φευδίστατον, γιὰτὶ ἡ Ασπασία ἐσέβητο τὶς θεογενετικὰς παραδόσεις καὶ τιμοῦσε τοὺς θεοὺς τῆς πόλεως...

Ἐταί, ἡ αἰλιὴ ἡ σύντροφος, ἡ ἀγαπημένη τοῦ μεγάλου Περικλέους, δὲν ἠπόσσε ν' ἀπορήνῃ τὴ δίκη. Οἱ δικασταὶ τῆς, ἀισθητοὶ καὶ προκαταληπτικοὶ ἐναντίον τῆς, προστάθισαν μὲ κάθε τρόπο νὰ τὴν ἀποδέξονταν καὶ νὰ τὴ γυλοῦσαν μὲ τὶς τρομεροὺς κατηγορίας ποὺ τῆς ἀπῆρθιναν τὴ μὴ κατόπιν τῆς αἰλιῆς... Ὅλοι ὄσοι παροικιοῦσθιναν τὴ δίκη, προέμιναν μὲ ἀγωνία νὰ δοῦν ἂν ἡ Ασπασία θὰ τὰ γάσῃ... Οἱ ἱσπερσιπῆται τῆς, ποὺ ἦσαν οἱ μεγαλύτεροι δικηγόροι τῆς ἐποχῆς, τὴν ἱσπερσιπῆσαν ὄσο μπόσσαν καλύτερα... Μὰ ὅττε ἔληθινσαν σχεδόν ἑπ' ὄνην ἡ ἀγορεύσις τους καὶ ἡ Ασπασία ἠμάνθησαν γυνίην ἠσπερσιπῆται... Θὰ ἔξωριζόταν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, θὰ γυλοῦσθιναν ἴσως καὶ ὁ ἀτιμαζόταν γιὰ πάντα...

Τότε, μπροστὸ στὸ ἀβήρωσιμόν δικαστήριον, ἔνας ἄντρας παροικιστήρις... Διατρώσσε ὄνομα ἀπὸ τὴν πρώτην τὸν νεώτῃον ἕνα πρόσσοπον γυναικίτικὸν καὶ ὄσοβον, μὲ χρωστικιστικὰ εἰκονικά. Τὸ στόμα του, μὲ τὶς εἰργενικές του γυναικίτικες, χρωστικιστικὰ παρὰ. Τὸ χροῖμα του καὶ τὰ χεῖλη του ἦσαν χλομά, ἡ ματιὰ του γυλῆνια καὶ φλογισμένη... Ἦταν ὁ Περικλῆς!

Καὶ ὁ Περικλῆς ἀρχίζει νὰ μιλή... Ἀυτὴ ἡ φωνή, ἡ ὁποία εἶχε ἀντηρῆσει κ' εἶχε χροῦνθῆσει τόσο συχνὰ ἄλλοτε μέσα στὴν Ἀγορὰ, αὐτὴ ἡ φωνὴ μὲ τοὺς ἠωσικῶδους τόνους, αὐτὴ ἡ ἰσπὴ φωνή, προκαλοῦσε θλίψη τόσῃ σὲ ὄσους τὴν ἀκούσαν... Ἀυτὴ ἡ φωνή, ποὺ ἄλλοτε μόνο νὰ διατάσσει ἤξερε, ἰζέτετε τώρα... Ὁ Περικλῆς, ὁ μέγας Περικλῆς, ἰζέτετε νὰ μὴν τοῦ λάθρον, νὰ μὴν τοῦ ἀποσάσιν τὴν Ασπασία... Ἐσεκαλέτο τοὺς μεγάλους θεοὺς, τὴν Ἀθῆνα καὶ τὸν Δία, τὴν Ἥρα καὶ τὸν Ἥλιον, καὶ τοὺς παροικιοῦσθιναν νὰ ἐπέμθον στὴ δίκη... Ὑπερθύμειε στοὺς Ἀθηναίους τὶς καταζητίσεις του καὶ τὸ θάρος ποὺ ἔδειξε πάντοτε στοὺς πολέμους... Ἐξώριζε, παροικιοῦσθιναν, ἔλλαιγε... Καὶ ὄσοι τὸν ἀκούσαν, λαὸς καὶ δικασταὶ μὲθ', ἀνταρῆζαν χροῖς νὰ θέλουν... Καὶ ὅλ' αὐτὰ τὰ ἔκανε γιὰ νὰ μὴν τοῦ ἀποσά-

σουν αὐτὴ τὴν ἀθλία, αὐτὴ τὴ γυναῖκα, αὐτὴ τὴ διεφθαρμένη, ποὺ ἡ μακρὴν Μίλητος ἔξωρισε... Μὰ αὐτὴ τὴ γυναῖκα ὁ Περικλῆς τὴν ἀγαποῦσε καὶ ἡ ἀγάπη του ἦταν μεγάλη, μεγάλη ἡ δυνάμις τῆς, ἀπέραντα τὰ δικαιώματα τῆς... Κι' αὐτὸς ὄνομα ὁ Παρθενών, ποὺ ἱφρονόταν ἐκεῖ ψηλά, στὴν Ἀκρόπολιν, ὄφειλε στὴ γυναῖκα αὐτὴ ἕνα μέρος τοῦ μεγαλείου του...

Καὶ ὁ Περικλῆς μίλοσσε, μίλοσσε... Δὲν ἄρρησε τίποτε ποὺ νὰ μὴν ἐπικαλοσθῆ γιὰ νὰ ὄσση τὴν Ασπασία... Καὶ ὁ λόγος του εἶχε μὰ τέτοια γυκαῖτητα καὶ μὰ τέτοια μαγία, ὄσπε καὶ οἱ χειρότεροι ἐχθροὶ του ἄρχισαν νὰ γλάνει... Καὶ ἡ Ασπασία ἀδοῦσθιναν...

Ἐπιτα ἀπὸ λίγων καιρῶ, ἔξ ἀφορμῆς μᾶς διενέξωσ τῶν Ἀθηναίων μὲ τοὺς Μεγαρεῖς, κηροῦσσαι ὁ περιήμιος Πελοποννησιακὸς πόλεμος, ἕνας πόλεμος καταστρεφτικός καὶ μοιραῖος καὶ γιὰ τὰ διὰ ἀντιπαρῶμένα μέρη. Οἱ Λακεδαιμονία ἐσθάλλον στὴν Ἀττικὴ καὶ ἀρῆνθιναν τὸ πάντα στὸ πέρασμά τους, γθάνον μὲρη τῶν πύλων τῶν Ἀθῆνων, ὄσο ὁ Περικλῆς, ἔχοντας ἀνγεντρομένο τὸν πολέμῳον πληθυσμὸν τῶν Ἀθῆνων, τὸν χροῖται ἀβήρων κοντὰ του. Αὐτό, τὸν ὄσπιν εἰχε δεῖ ὅτι τὴν τόσες φορὲς νὰ ὄρημῃ πρότως μέσα στὶς μάχες, αὐτό, ὁ περιήμιος στρατηγός, διατάζει τώρα νὰ πολεμήσῃ μὲ τοὺς ἠσπερσιπῆται Σπαρτιάτες, καὶ μὲν ἐλεομένους μέσα στὰ τεῖχη τῆς πόλεως. Ὡστόσο, μὲ τὰ λόγια του, μὲ τὴν κεινὸν του, μὲ τὴ δύναμιν του καταφθόνει νὰ ἐνθαροῖν τὸς συμπολίτας του, ποὺ τὰ ἔχουν χάσει, καὶ νὰ τοὺς ἐμυρῶσθιναν.

Τότε ὁ Περικλῆς ἐξώρισε ἕναν τρομερὸν στόλον ἀπὸ ἔξωτο πλοία, ὁ ὄσπινος προκαλεῖ μεγάλον τῶμον στοὺς ἔχθρους, μὰ ποὺ δὲν ἐμελλεῖ νὰ κινή σπουδαία πράγματα, γιὰτὶ ἠόλις ὄρρησε τὶς ἄρχες γιὰ ν' ἀποκλεισθῇ ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ, μὰ ἔκτερωσ ἐνέσπετε τὸν πανικό στὸ πλοῖμα καὶ οἱ πλοῖοι τρομακίκοι ἀνῆρθιναν νὰ ἀδῆρῶσαν τὰ πλοία. Τοῦ χά-

πος ὁ Περικλῆς προσῆθε ν' ἀνδραρῶν ἐναντίον αὐτῶν τὸν προλήκρον. Τὰ λόγια του πάνε γυνίην καὶ ἔτσι ὁ περιήμιος αὐτὸς στόλος, ἀπὸ τὸν ὄσπιν τόσα ἠλοῦσαν οἱ Ἀθηναῖοι, διαλύεται.

Ἀκριβῶς ὄμοιος τὶς ἴσες μέρες μὲν τρομερὴ ἐπιδομῖα ἐνοσῆπτε στὸ στρατοῦδον τῶν Λακεδαιμονίων, ἡ πανώλης, ἡ τρομερὴ πανώλης. Ἐξατοντάδες στρατοῦτων πεδῖνων καθημῶνθῖς, μὰ καὶ ὄσοι μῖνον ἔχοντας παρῆτων τὸ ὄκα τους καὶ φεύγον... Ἡ τρομερὴ στρατὸ τῆς Σπάρτης, ἡ ἀνικήτη, ἔχει μεταβληθῆ τώρα σὲ μὴ στρατὸ ἀπὸ σπᾶς, ποὺ διαλύεται καὶ ἀποσινθίεται ὄλοένα... Καὶ ἔτσι ἡ πολιορκία λύεται καὶ αἱ Ἀθήνα ὄσπιναν, προσπορῶσ τοὺλάχιστον...

Μὰ, ἄλλοῖμοι! σὲ λίγο ἡ πανώλης, τρομερὴ ἐπισκέπεται, κῆπιν καὶ στὰς Ἀθήνας, ἀμείλιχη καὶ ἀδυσώλητη. Ὅλοι σχεδόν οἱ κάτοικοι πέρτων κατόπιν καὶ οἱ περισσότεροι πεθαίνον. Σηγῆς ἀποκαλύπτου φρονὶς ἐκπύσσοιται.

Ὁ Περικλῆς βλέπει νὰ πεθαίνον γυῖον του ὄσοι οἱ καλύτεροὶ του φίλοι...

Μὰ καὶ ὁ ἴδιος, ἔπιτα ἀπὸ λίγες μέρες, προσβάλλεται ἀπὸ τὴν τρομερὴ ἀρρώσθεια. Ὅττε περῶσ ὄμοιος μεγάλος, ὄττε πόνο τὸν βασανίζον... Τὸ τέλος του ἐκέρχεται γυλῆμο καὶ γλυκό... Μὰ τὴ τρομερὴ θεῖματα τοῦ διαδοματικίζοντα γυῖον του, γερῖζον ἀπὸ ἀγωνία τὶς τελευταῖες τὸν στιγμῆς. Βλέπει νὰ πεθαίνει στὸ πλοῖο τὸν ὁ πολλαγαπῆμος του γυῖος, ὁ Πάρολος, τὸ μόνο πλοῖον ποὺ, μετὰ τὴν Ἀσπασία, λατρεῖτο στὸν ὄσομον... Καὶ σὲ λίγο πεθαίνει καὶ αὐτός, βλεπόντας ἀπὸ τὸ παρόδον τοῦ τὸ φεγγάρι νὰ χροσῶνῃ τὰ Προῦλα καὶ τὸν Παρθε-

ΜΙΚΡΑ ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑΤΑ

ΤΟΥ ΧΑΝΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝ ΑΝΤΕΡΣΕΝ

Ο ΑΓΓΕΛΟΣ

— Κάθε φορά που ένα καλό παιδί πεθαίνει, ένας Άγγελος του Θεού κατεβαίνει στη γη, παίρνει το νεκρό παιδάκι στην άγκυλιά του και, ανοίγοντας τις μεγάλες φτερούγες, περνάει μαζί του απ' όλα τα μέρη, που το παιδάκι είχε αγαπήσει, και μαζεύει απ' αυτά μ' άγκυλιά λουλουδιά, τα οποία πηγαίνει στον καλό Θεό, για να ξαναβιώσουν. Εκεί ψηλά, πιο ψηφια απ' ό,τι ήταν στη γη. Ο καλός Θεός σφίγγει απ' αυτά τα λουλουδιά στην καρδιά του και στο λουλουδι, που το παιδάκι αγαπούσε περισσότερο, δίνει ένα φίλημα και του χαρίζει έτσι φωνή για να τραγουδάει τη δόξα του μαζί με τους αγγέλους.

Αλλά διηγόταν ένας Άγγελος του Θεού σ' ένα παιδάκι πεθαμένο, ενώ το μετέφερε στον ούρανο. Και το παιδάκι τον άκουγε σαν βιηθιμένο σε όνειρο...

Περνούσαν μαζί πάνω απ' τα μέρη, όπου το παιδάκι είχε παίζει, πάνω από περβόλια, όπου άνηθξαν όμορφα λουλουδιά.

— Ποιά λουλουδιά θέλεις να πάρουμε, για να τα φετέρωμε στον ούρανο; ρώτησε ο Άγγελος το παιδάκι.

Ύπνηξε εκεί μια υπέροχη τριανταφυλλιά, που ένα καλό χέρι την είχε σπασεί. Τα λουλουδιά της, γεμάτα από μπουμπούκια μανθησιμένα, κρυμνόντουσαν νεκρωμένα.

— Πάρε αυτή τη φτωχή τριανταφυλλιά, είπε το παιδάκι, για να ξαναβιώσει ψηλά εκεί, κοντά στον καλό Θεό.

Και ο Άγγελος πήρε την τριανταφυλλιά, φιλώντας το παιδάκι, που μισούσε τα μωρά του μάτια...

Μάζεψαν κι άλλα θαμνίσια λουλουδιά, χωρίς ωστόσο να περιφρονήσουν ούτε τα ταπεινά λουλουδάκια, ούτε τους άρχιους πανσέδες.

— Μοι φαίνεται πως μαζεύσαμε πια όσα καλά λουλουδιά, είπε το παιδάκι.

— Ναι, απάντησε ο Άγγελος κοιτώντας το κεφάλι του.

Μά δεν έβλεπάζαν άνοιμα προς το Θεό.

Ήταν νύχτα και σιωπή βασιλευσε παντού. Πλανιόντουσαν πάνω από ένα δρομάκι πολύ στενό, γεμάτο από ένα σωρό παινοποράγια και σκουπίδια. Κάποια μετακόμια, φαιμένα, θα είχε γίνει την ημέρα εκείνη και γι' αυτό βρισκόντουσαν παντού σπασμένα πια και τοσιμάλια, κορφάκια, παλιά καπέλλα και άλλα άχρηστα πράγματα, που δεν ελνε όμοιο θέαμα να τα βλέπει κανείς.

— Ανάμεσα σ' απ' αυτά τα σκουπίδια, ο Άγγελος έδειξε στο παιδάκι μια σπασμένη γλάστρα, στην οποία βρισκόταν άνοιμα, λιασμένο με τις ρίζες του από το χώμα της, ένα μεγάλο λουλουδι των άρχων, καταξεραμένο. Το λουλουδι αυτό δεν άξιζε πια τίποτε και γι' αυτό είχε πεταχτεί με τη γλάστρα του στο δρόμο.

— Ας το πάρουμε μαζί μας, είπε ο Άγγελος στο παιδάκι, κι ενώ θα πετάμε θα σου διηγηθώ την ιστορία του.

Πήραν τη γλάστρα, ανυψώθηκαν στον αέρα κι ο Άγγελος άρχισε να λέη:

— Εκεί κάτω, στο στενό δρομάκι, καθόταν σε κάποιον ύπνο, ένα φτωχό παιδάκι, άρρωστο, που βρισκόταν κατάκοιτο από μωρό. Όταν δεν επέφερε πια, έκανε το γύρο της κτισσοφύλας του, άκουμπώντας στα δεικναικία του, κι' αυτή ήταν όλη του η ζωή. Μερικές

ημέρες, το κολοκάρι, ή άχτινες του ήλιου εισχωρούσαν ως το ύπνο του. Τις ημέρες αυτές το παιδάκι, κωχισμένο στον ήλιο, ζεστανόταν στις γιάσκες άχτινες του και κρατώντας μωρό στα μάτια του τα λεπτά και σχεδόν διαφανή δάχτυλά του, έβλεπε το κόκκινο αίμα που κυκλοφορούσε μέσα σ' αυτά. Την επιστροφή της άνοιξης, τη μάθαινε από το πρώτο κλάδι της δξιάς, που τότε πήγαινε το παιδί του γέιτου. Και το άρρωστο μωρό, κρατώντας το κλάδι αυτό πάνω από το κεφάλι του, φανταζόταν ότι βρισκόταν ξαπλωμένο κάτω από τον ήλιο των μεγάλων δέντρων, όπου τα πουλιά κελαιδούσαν κι' όπου ο ήλιος έλαμπε μέσ' απ' τα φύλλαματά. Μια μέρα το παιδί του γέιτου του πήγε μερικά λουλουδιά των άρχων, απ' τα οποία ένα είχε και τις ρίζες του. Άμέσως το φύτεψαν σε μια γλάστρα και το έβαλαν στον παράθυρο, κοντά στο κρεβάτι του άρρωστου. Κι' αυτό ήταν πια το πολυαγαπημένο περβόλι του μωρού άρρωστου, ο μοναδικός θισαμός του σ' αυτή τη γη. Το πότισε, το περιποιήταν και φροντίζε να μη γάνη ούτε μια από τις άχτινες του ήλιου, που γλυκοτρούσαν ως το ύπνο του, απ' το χαλιλό παράθυρό του. Κάθε νύχτα πια όπλεσε στόνευρό του. Ήταν η χαρά των ματιών του και σ' αυτό έστρεψε τα βλέμματά του πεθαίνοντας, όταν ο καλός Θεός το κάλεσε κοντά του.

Πάει τώρα ένας χρόνος που το παιδάκι βρέσεται κοντά στο Θεό, ένας χρόνος που το λουλουδι κωχινόταν ληρονημένο στο παράθυρο. Σήμερα, που οι γονείς του παιδιού μετανιώσαν απ' αυτό το σπλι, το πέταξαν στο δρόμο. Από λοιπόν το λουλουδι, το φτωχο μαρμαμένο λουλουδι, μαζεύσαμε πρό όλιγοι και το βίλαμε άνωμεσα σ' άλλα λουλουδιά μας, γιατί προαίμασε τόσο μεγάλη χαρά σ' ένα φτωχο πλάσμα κι' άξιζε γι' αυτό πιο πολύ από τ' όμορφότερα λουλουδι ενός βασιλικού κήπου...

— Μα πως τα ξέρεις απ' αυτά; ρώτησε το παιδί τον Άγγελο που το μετέφερε στον ούρανο.

— Τέ ξέρω, απάντησε ο Άγγελος, γιατί ημεσι έρω το μωρό άρρωστο παιδάκι που περπατούσε με τα δεικναικία.

Το παιδάκι άνοιξε τότε τα μάτια του και αντίτοξε την όψη του Άγγελου, που άχτινοούσταν.

Μα την ίδια στιγμή βρέθησαν στον ούρανο, όπου μόνο η χαρά κι' η εντιχία βασιλεύει. Ο καλός Θεός έπληξε το πεθαμένο παιδάκι, τόσες στην άγκυλιά του και τόσους φτερούγες σ' ομους με του Άγγελου, με τον όμοιο άρχισε τότε να πετάει μαζί.

— Επειτα ο καλός Θεός έπληξε όλα τα λουλουδιά που είχαν φέρει, τα έσφίξε κι' αυτά στην άγκυλιά του, δίνοντας ένα φίλημα στο φτωχο μαρμαμένο λουλουδι των άρχων. Άμέσως έκλεισε απόχτησε φωνή και άρχισε να τραγουδάει μαζί με τους άλλους Άγγέλους, που περιτοούζαν το Μεγαλοδέναιο, σχηματίζοντας άτελειοστες κίλους. Όσοι τραγουδούσαν, μωροί και μεγάλοι, τραγουδούσε και το παιδάκι που πρό όλιγοι είχε άνεθεί στον ούρανο, όπως τραγουδούσε και το φτωχό λουλουδι των άρχων, που το είχαν πετάξει, ξερό και μαρμαμένο, στα σκουπίδια και σκατενωτό δρομάκι, τραγουδώντας και ύμνονα τον καλό Θεό...

ΧΑΝΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝ ΑΝΤΕΡΣΕΝ

ΣΚΕΨΕΙΣ ΤΟΥ ΣΑΜΨΟΡ

Ο Ήθος είνε σαν τις επιθυμίες. Όσο περισσότερο τις φοβάται κανείς, τόσο περισσότερα είνε έκτεθειμένους σ' αυτές.

— Ο πιο πλούσιος άνθρωπος είνε ο οικονομός, Ο πιο φτωχός, ο φιλάργυρος.

— Η κοινωνία άποτελείται από δύο μεγάλες τάξεις: απ' αυτές που έχουν περισσότερα φαγητά από την όρεξή τους και απ' αυτές που έχουν περισσότερη όρεξή από τα φαγητά τους.

— Η πιο χαμηνή μέρα ενός ανθρώπου είνε εκείνη, κατά την οποία δεν γελάει.

— Ένας φιλόσοφος, που θέλει να ούδηύει τα πάθη του, μοιάζει μ' ένα κημικό, που θέλει να ούδηύει τη φωτιά του.

ωνα... "Οι" αυτά ο Περικλης τα εγκαταλείπει, μα το έργο του μένει αιώνο...

***

Και η Άσπασία τί άπέγινε, μετά το θάνατό του; Τι αλάμην;

Στην άρχη έμεινε μόνη, έρημη, εγκαταλειμμένη, διογμένη από τους συγγενείς του Ηερακλέους, στους νεκρωμένους δρομούς των Αθηνών... Εκεί, ένας ζωέμφορος, ο Δυσκλής, την ειλε και την έυπλαχυστήριε και της προσέφερε ως καταργίιο το σπίτι του...

— Επειτα από λίγον καιρό την παντρέψαμε και η Άσπασία πέρασε μαζί του τα τελευταία χρόνια της ζωής της, μιλάοντας του πάντοτε για τα μεγαλεία του παρελθόντος της...